

Aranylakodaloma mikrofonnal (3.)

Danaliszyn József: Milyen az ember? Lélekből van!

• „Sok az emlék, és mind ide kívánczik.... ha már a Jóisten megőrzött” – mondta Danaliszyn József az ötven éves visszatekintés kapcsán. Az előző két részben a múlt rendszeri hévízi és gyergyószentmiklósi műkedvelő színházást és kultúréletet elevenítettük fel, most az új világ hozta szabadságról, a műkedvelő színházról és az értékváltozásáról szólnak.

Jelenet a Zsuzsi című darabból

BALÁZS
KATALIN

A sokak által Gusztiként ismert Danaliszyn József ötven év után egyre ritkábban veszi kezébe a mikrofont. Emlékezni, összegezni akar. „Úgy érzem, ez volt a hivatásom. Ezért volt erőm hozzá, ezért voltak olyan kezdeményezéseim, melyeken nem gondolkodtam előzőleg, hogy vajon sikerülnek-e. Ezért lehetett, hogy, bár a szekuritáté sokszor figyelte, megúsztuk” – mondja az az ember, aki nélkül nem beszélhetnénk műkedvelő színházról ebben a térségben. Nem dicséri a régi rendszert, de állítja: „a kommunizmusban sokkal többször szerepelt a magyar ember, mint manapság. Amikor a szabad világ betört hozzánk, mi a ló túlsó oldalára estünk. Az információtól elzárt közösséget megbolydította a hírözön. Az emberi kíváncsiság annyira élénk lett, hogy perifériára szorult a műkedvelés, a folklór, a régi mestersegek megismerésének vágya.”

Szabadság megédesítve

Hullámvölgy, az útkeresés időszaka, a máshová kívánczó vagy külföldre készülő színházok elbúcsúztatása – ez jellemezte a szabad világot az elején. A gyergyói műkedvelők azonban nem adták fel olyan könnyen. Látva, hogy más térségekben is küzdenek a kollégák a létért, szorosabban fogták meg egymás kezét, a betanult darabokkal elkezdtek fesztiválokra járni, hangoztatva: hobbink a színház, bérünk a taps. Ha kevesebb volt az örömből, hát megcukrozták az életet.

Szigligeti Ede Cigány című darabja 1992-ben került a nagyközön-

ség elé, „a színházszínpadon érződött a felszabadultság. Időközben Hajdó István főesperes felkérésére rendeztem meg az Örök titok című darabot 27 szereplővel a templomban. Jöttek a diákok, mert a papbácsi biztatta, és akkor volt a segítőkészség időszaka is, egy-egy zsák plüssállatot osztottam szét. Volt lelkesedés, javadalmazás és siker is. De a felnőtt színházszínpadnak is jólesett, amikor egy-egy kiló cukrot juttattunk nekik.”

A huszonhét szereplőből maradt meg az a mag, akikkel aztán színre lehetett vinni a Válás után darabot Karácsony Benőtől.

Rövidebb, nevetető darabokra volt igény

Forgatjuk a három vaskos albumot, bennük sorban a produkciók: Bartha Lajos: Zsuzsi, Salló István: Válás muzsikaszóval, Tomcsa-kísérelt, Két leánykérés, Boldog nyárfalevél felújítva, román főszereplővel... Az album szerint ezt követte az Egy szalmaözvegy utolsó kalandjai, és ezzel együtt Gusztit látta, hogy egy-

mást érik a búcsúztatók: „A Fábíán Ferencesek csapatából csak mennek sorra az emberek magyarba, németbe, anyámörömibe. Ma is tudok haragudni, pedig fölösleges. De milyen az ember? Lélekből van.”

Sokaknak köszöni azt Danaliszyn József, hogy ebben az időszakban is a műkedvelő színház mellett álltak, a városvezetésnek is. Tény, hogy érződött, egyre kevesebb mindenkinek az ideje, a közel háromórás darabokról le kellett mondani a színházszínpad és közönség miatt is. A megüresedett helyekre új tagok to-

borzását a gimnazisták közül Magyar Levente segítette, és a „vérfrisítés” lendületet hozott. „Kovács volt ő a tésztaban. Olyan színházszínpadot hozott... nem beszélve, hogy milyen szép lányokat!” – lelkesedik most is Gusztit, a repertoárból pedig tovább sorolja a görgényi leányvásár egyéni fellépését, az Ajándékok hónapját

Mindig könyvet vettünk ajándékba. Ha egyszer is leesne a könyv a polcra, jusson eszébe: tagja volt ő a Fábíán Ferenc színtársulatnak

felújítva – Tündike azóta megnőtt, így a tekerőpataki Balázs Petikére kellett cserélni Danaliszyn partnerét. Jött a Humorfeszt, a Humorparádé, a Góbéságok, a Humorest, a Nevetni arany, a Nevetni kell, ennyi az egész... Sorban az utolsó kabaré a Nevetni nem vétek volt.

Fesztiválok korszaka

Nebetni nem vétek, ezt hangoztatták a falunapokon, a sokadalmon

Az első szabad majális, 1990, és a négyes kilométeres betonszínház

és a fesztiválok is. Rendszeresen meghívta a sepsiszentgyörgyi Jádó a Konkordiára, az erdőszentgyörgyiekkel kötött barátságából meghívó lett a Színpad fesztiválra, a kovásznaiaktól a Kőrösi Csoma Sándor napokra. A Dicsőszentmártoni Népszínházhoz és a szászrégeni magyar színtársulathoz még ennél is erősebb szálakkal kötődött a csapat, majd minden darabot vittek-hoztak. A Fábíán Ferenc Színtársulat átalakult: a fellépések alapját a fesztiválok képezték. Meg is kívánták a fesztiválszervezőt: „1993-ban megint nem értem a bőrömben. Mondtam az akkori kultúrház-igazgatónak, Borzási Máriának, szervezzünk egy Gyergyó-medencei fesztivált. Mind a nyolc település színházszínpadát hívtuk, négyen jöttek. Mondom, ez így nem jó, kiterjesztjük Erdély-szintre. Meghívtunk negyvenet, eljöttek tízen, és köztük nem volt egy Gyergyó vidéki sem. Megilletődtem: léteznek?” – mesél a Műkedvelő Színházak Találkozójáról (MűSziT) az ötletgazda-szervező, aki most hálát ad, hogy a nehézségek ellenére kezdeményezése kinőtte magát, huszonkét kiadást ért meg, ismeretségek, barátságok, házasságok kötettek, voltak, akik így kaptak állást.

Nem maradt így ez örökre, két éve nincs MűSziT, a felnőtt műkedvelő színházszínpad Gyergyószentmiklóson tetszhalott. „Belefáradtam, és inkább semmit sem csinállok, mint-hogy fércmunka legyen” – így fogalmaz sokak Gusztija, és csak ő tudja, mi van még az egyetlen szó mögött.

Összegez a műkedvelő-szervező

2002-ben kapta meg az EMKE-díjat Danaliszyn József, mely a műkedvelés szolgálatában kifejtett eredményeit ismerte el Szentgyörgyi István-oklevéllel. Akkor azt nyilatkozta: a közönség tapsa és mosolya adta meg mindig az életkedvét. A Fábíán Ferenc színtársulat életére örömmel emlékszik: „nálunk nem voltak bonvivánok, primadonnák, nálunk egyenlő jogú és kötelezett-ségű emberek voltak. Az élmények összekovácsoltak. Család volt, együtt mentünk hűsvétkor locsolni, de a farakásban is kalákkáztunk, elmentünk a ballagásra, és mindig könyvet vettünk ajándékba. Ha egyszer is leesne a könyv a polcra, jusson eszébe: tagja volt ő a Fábíán Ferenc színtársulatnak.”

Összegez a műkedvelés legnagyobb térségi pártolója: sokat jelentett számára a színpad, a mikrofon. Volt alkalmával együtt játszani színdarabban feleségével, lányával, unokájával. A színpad deszkáiba kapaszkodott meg mindannyiszor, amikor padlóra került, a mikrofon adta a kedvet a folytatáshoz, az életerőt pedig, amint fogalmazott, a közönség mosolya. Velük, önmagukkal üli az ötven évét ünneplő aranylakodalom Danaliszyn József.